

VLAAMS MINISTER VAN BEGROTING, FINANCIEN EN ENERGIE

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Ondersteuning lokaal energiebeleid

1. Context

In de conceptnota Vlaamse Energievisie (VR 2017 1905 DOC.0506/1TER) die op 19 mei 2017 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd, worden 10 uitgangspunten beschreven. Het tiende uitgangspunt luidt daarbij als volgt:

“De energietransitie moet het product zijn van een intensieve samenwerking tussen de bevolking, ondernemingen en de overheid.”

Verder in deze conceptnota wordt nogmaals aandacht besteed aan het belang van co-creatie en het laten groeien van de energietransitie van onderuit, via lokale projecten:

“De energietransitie kan niet enkel worden getrokken door de overheid en de energiesector. Het gaat om een systeemtransitie wat betekent dat ook de inzet en het engagement van burgers en bedrijven nodig is om deze transitie tot een goed einde te kunnen brengen. Samenwerking en co-creatie met de verschillende stakeholders moet hierbij centraal staan. Samenwerkingsverbanden tussen overheden en investeerders en/of verenigingen van burgers zorgen ervoor dat de energietransitie via lokale projecten van onderuit gestalte en dynamiek krijgt. Door het bundelen van kennis, middelen en expertise kunnen de diverse uitdagingen beter en doelgerichter worden aangepakt. Door samenwerking kan informatie ook sneller worden uitgewisseld en wordt overlapping/dubbelwerk vermeden.”

Voorliggende nota geeft verdere invulling aan uitgangspunt 10 en aan het creëren van dynamiek voor de energietransitie door het ondersteunen van lokale projecten.

De steden en gemeenten zullen in belangrijke mate bepalen of de energietransitie die wij moeten realiseren al dan niet zal lukken. De Vlaming heeft veel vertrouwen in zijn lokaal bestuur. De steden en gemeenten spelen daarom een cruciale rol in het sensibiliseren, mobiliseren, ontzorgen en begeleiden van de bevolking met het oog op investeringen in energie-efficiëntie, milieuvriendelijke energieproductie en elektrische mobiliteit.

Ook in de resolutie van het Vlaams Parlement van 23 november 2016 betreffende een sterk Vlaams klimaatbeleid wordt de rol die lokale overheden kunnen spelen sterk benadrukt. In de resolutie wordt expliciet aan de Vlaamse Regering gevraagd om de burgers, lokale besturen en bedrijven in een vroeg stadium actief te betrekken bij projecten rond hernieuwbare energie en

verder in te zetten op participatie in projecten rond hernieuwbare energie omdat participatie en betrokkenheid het draagvlak voor projecten verhogen.

2. Voorstel tot ondersteuning van het lokale energiebeleid

Het Burgemeestersconvenant – één van 's werelds grootste stedelijke klimaat- en energie initiatieven – heeft de energietransitie en klimaatverandering als stedelijke prioriteit naar boven op de agenda gestuwd. Hoewel klimaatverandering een globaal probleem is, worden belangrijke strategieën voor een duurzaam energiesysteem op lokaal vlak gepland en uitgevoerd. Heel wat Vlaamse steden en gemeenten hebben het Burgemeestersconvenant ondertekend en hebben ondertussen lokale energieplannen opgemaakt. Zij ondervinden evenwel heel wat moeilijkheden bij het omzetten en uitvoeren van deze plannen in concrete acties. Het ontbreekt hen vaak aan technische expertise om deze projecten tot uitvoer te brengen. De lokale besturen moeten daarin beter ondersteund worden.

Er is bijgevolg nood aan een grootschalig initiatief dat alle Vlaamse steden en gemeenten omvat en zich richt op de begeleiding van steden en gemeenten bij de energietransitie. Net zoals voor de datavergaring van de energieverbruiken, is er ook behoefte aan het uniform aanbieden van ondersteuning inzake lokaal energiebeleid. De huidige personeelssituatie binnen de Vlaamse overheid laat niet toe dergelijke ondersteuning volledig binnen de Vlaamse overheid uit te bouwen.

Het is bovendien noodzakelijk dat er op lokaal niveau acties worden opgezet die inspelen op de verschillende thema's van de energietransitie:

- ✓ Terugdringen van de energie- en warmtevraag bij residentiële gebouwen, publieke gebouwen, tertiaire sector, horeca, detailhandel en industrie door in te zetten op energie-efficiëntie en een duurzame invulling geven aan de resterende warmtevraag door de ontwikkeling van een gemeentelijke langetermijnvisie.
- ✓ Ontwikkeling van hernieuwbare energie in lijn met het uitgezette beleid van de Vlaamse regering, o.a. met een rol voor de lokale besturen op vlak van ontwikkeling van PV op overheidsgebouwen, lokale windenergieproductie en verzameling van lokale biomassa voor energiedoeleinden;
- ✓ De ruimtelijke component van de energietransitie is cruciaal om de langere termijn doelen ivm klimaat en energie te behalen. Zo zorgt een hoger ruimtelijk rendement met een hoge mate van menging van functies, grotere dichtheden en meer nabijheid van diensten voor een vermindering van de energiebehoefte voor transport door enerzijds kortere afstanden en anderzijds grotere mogelijkheden voor publiek transport. Compactere, geschakelde woningen verbruiken minder energie, zijn gemakkelijker te isoleren en bieden kansen voor een kosten efficiënt warmtenet. Tot slot zijn er de ruimtelijke randvoorwaarden en mogelijkheden voor de opwekking van hernieuwbare energie zowel op grote als op kleine schaal.
- ✓ Specifieke ondersteuning van energiecoöperaties, die een versterkend effect hebben op het draagvlak voor hernieuwbare energie. Startende coöperaties ontbreekt het dikwijls aan kennis op vlak van regelgeving en financiering.
- ✓ Ondersteuning voor de opmaak van lokale warmtezoneringsplannen en/of uitvoeren van een warmtetoets, kaderend als onderdeel van de ruimtelijke energiestrategie van de lokale overheid. Lokale warmtezoneringsplannen zijn de sleutel in het versnellen van de productie van groene warmte en de maximale benutting van restwarmte. Een warmtezoneringsplan

is een kaart waarop een lokaal bestuur zijn warmtevisie uitzet in combinatie met de visie op het ruimtelijke beleid. Het brengt duidelijkheid over de eventuele ontwikkeling van warmtenetten op het gemeentelijk grondgebied

- ✓ Het mobiliseren van investeringen in energie-efficiëntie en hernieuwbare energie is de sleutel voor de Europese energietransitie. Het is essentieel om de aggregatie van projecten te stimuleren en een pijplijn van investeringsprojecten voor energie-efficiëntie in Vlaanderen uit te bouwen. Steden en gemeenten zijn de plaats waar economische, sociale en ecologische transformatie plaatsvindt. Steden en gemeenten spelen een sleutelrol bij het samenvoegen van kleinere projecten tot omvangrijke pakketten en het mobiliseren van de aanzienlijke hoeveelheid financiering die nodig is voor de energietransitie.

De Europese onderzoeksinstituut JRC beschrijft in “Covenant of Mayors in figures: 8-year assessment” (2017) dat 6200 lokale overheden het CoM ondertekend hebben, en meer dan 5400 reeds een energie actieplan indienden (goed voor 183 miljoen inwoners van de EU). Van de subset van de Europese gemeenten die reeds een monitortrapport indienden blijkt dat een 23% gemiddelde broeikasgasemissiereductie gerealiseerd wordt, gedreven door een 18% afname van de finale energieconsumptie en een toename van 1% naar 8% van het aandeel hernieuwbare energie in de finale energieconsumptie. Het EU rapport schat ook in dat alle EU Covenant ondertekenaars mogelijk samen 31% van de EU-28 BKG emissiereductiedoelstelling kunnen realiseren tegen 2020 t.o.v. 2005.

De focus in de actieplannen ligt bovendien op bewustwording en informatiecampagnes, betere stads- en transportplanning, goede monitoring en beheer van energie, implementatie van regelgeving in gebouwen, en toename van de lokale energieproductie. De focus in de duurzame actieplannen valt goed samen met de thema's en acties van het expertisecentrum. Zo wordt ingezet op de beleidsthema's die in het EU rapport een maximale energiebesparing realiseren.

Daarom is het zeer kosteneffectief om de steden en gemeenten bij te staan in de ondersteuning van deze Covenant doelstellingen via het voorliggend project “Ondersteuning lokaal energiebeleid”.

Om tegemoet te komen aan deze nood wordt voorgesteld een overheidsopdracht uit te besteden voor de oprichting van een projectorganisatie die deze ondersteuning van het lokaal energiebeleid voor steden en gemeenten vorm moet geven.

Als bijlage 1 bij deze nota is een voorstel van bestek toegevoegd waarop mogelijke kandidaten voor de oprichting van de projectorganisatie kunnen inschrijven. Het detailleert de werking van een expertisecentrum lokaal energiebeleid, voorziet in advies en begeleiding op maat voor steden en gemeenten en biedt een set van ondersteunende instrumenten aan. De voorgestelde looptijd van het project is drie jaar.

De voorgestelde gunningsprocedure is mededingingsprocedure met onderhandeling voor diensten op basis van artikel 38 §1, 1° c) van de wet inzake overheidsopdrachten van 17 juni 2016, “de opdracht kan niet worden gegund zonder voorafgaande onderhandelingen wegens specifieke omstandigheden die verband houden met de aard, de complexiteit of de juridische en financiële voorwaarden of wegens de daaraan verbonden risico's.”

Deze procedure moet enerzijds toelaten de kandidaat met de beste prijs/kwaliteit verhouding te selecteren en biedt anderzijds de mogelijkheid om tijdens de onderhandelingsfase de inhoud van

het project maximaal af te stemmen op de inhoudelijke verwachtingen van de opdrachtgever. Gezien de grootte van deze opdracht en het complexe energiebeleid in kwestie is onderhandelen over de visie van de opdrachtnemer over de uitvoering van de acties en thema's immers aangewezen. Deze acties worden in detail beschreven in het bestek, maar er blijven uiteraard nog vrijheidsgraden. De voorgestelde visie op het expertisecentrum heeft bovendien ook impact op de uitvoering van de twee andere taken in deze opdracht. Er moet een naadloze afstemming gegarandeerd worden tussen de drie taken, en op het door de Vlaamse regering gevoerde energiebeleid waardoor een onderhandeling dus aangewezen is.

Gelet op de raming is er gekozen voor deze tweestapsprocedure met Europese bekendmaking: een selectiefase op basis van de selectiecriteria in de publicatie en een gunningsfase. Enkel de geselecteerde aanvragen tot deelneming ontvangen een bestek en kunnen een offerte indienen die zal beoordeeld worden in deze tweede stap.

Het voorgestelde publicatiebericht is toegevoegd als bijlage 2.

3. Financiering en weerslag van het voorstel op de begroting van de Vlaamse overheid

Voorliggend voorstel voorziet de besteding van maximaal 3 miljoen euro vanuit het energiefonds.

Het benodigde budget wordt geraamd tussen de 2,5 en 3 miljoen euro en zal worden aangewend voor:

- de oprichting van een expertisecentrum voor lokaal energiebeleid
- professionele trajectbegeleiding van specifieke acties van gemeenten
- het aanbieden van een set van ondersteunende tools.

4. Advies van de Inspectie van Financiën

Het advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 25.02.2019 en is toegevoegd als bijlage 3.

5. Akkoord van Begroting

Het akkoord van de Vlaamse minister bevoegd voor begroting werd verleend op 26.02.2019 en is toegevoegd als bijlage 4.

6. Weerslag van het voorstel op de lokale besturen

Bij de afloop van het project zal voor een totaal budget van maximaal 3.000.000 euro in de vorm van expertise en diensten ter beschikking gesteld zijn aan de lokale besturen om de energietransitie te realiseren.

Het voorstel op zich vraagt echter geen bijkomend engagement inzake budgetten op personeelsinzet vanuit de Vlaamse gemeenten.

7. Weerslag van het voorstel op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten

Het voorstel heeft geen impact op het personeelsbudget en personeelsbestand van het Vlaams Gewest.

8. Bijlagen

1. Voorstel van bestek
2. Ontwerp publicatiebericht
3. Advies Inspectie van Financiën
4. Begrotingsakkoord

9. Voorstel van beslissing

De Vlaamse Regering

1. hecht haar goedkeuring aan het voorgestelde bestek 'Ondersteuning lokaal energiebeleid' en bijbehorende gunningsprocedure en de hiermee gepaard gaande toekenning van middelen uit het Energiefonds ten belope van 3 miljoen euro voor de ondersteuning van het lokaal energiebeleid.
2. belast de Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie met de verdere uitvoering van deze beslissing, met name het in de markt plaatsen van het bestek via een Europese procedure van Mededingingsprocedure met onderhandeling voor diensten.

Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie

Lydia PEETERS